

॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ब्रह्मस्वंब्रह्मलोके गतस्यापि मजीर्यत इत्यध्यायतात्पर्यम् ॥ ६३ ॥ इति अनुशासनपर्वणि वैलंकंठीये भारतभाष्ये द्विधिकशततमोऽध्यायः ॥ १०२ ॥

गौतम उवाच श्वेतं करेणुं मम पुत्रं हि नागं यं मे हाषीर्दिशवर्षाणि बालं ॥ यो मे वने वसतो भूद्वितीयस्तमेव मे देहि सुरेंद्र नागं ॥ ५७ ॥ शतक्रतु उवाच अयं सुतस्ते द्विजमुख्य नाग आगच्छ तित्वामभि वीक्षमाणः ॥ पादौ च तेनासिकयोपजिघ्रते श्रेयो ममाध्याहिनमश्वतेस्तु ॥ ५८ ॥ गौतम उवाच शिवं सदैव हसुरेंद्र तुभ्यं ध्यायामि पूजां च सदा प्रयुंजे ॥ ममापित्वंशक्र शिवं ददस्व त्वया दत्तं प्रति गृह्णामि नागं ॥ ५९ ॥ शतक्रतु उवाच येषां वेदानि हिता वै गुहायां मनीषिणां सत्यवतां महात्मनां ॥ तेषां त्वयै केन महात्मना स्मि वृद्धस्तस्मात्प्रीतिमांस्तेहमद्य ॥ ६० ॥ हंतै हि ब्राह्मण क्षिप्रं सहपुत्रेण हस्तिना ॥ त्वं हि प्राप्तुं शुभान् लोकान् द्वाय च चिराय च ॥ ६१ ॥ स गौतमं पुरस्कृत्य सहपुत्रेण हस्तिना ॥ दिवमाचक्रमेव जीसद्भिः सह दुरासदं ॥ ६२ ॥ इदं यः शृणुयान्नित्यं यः पठेद्वाजितेंद्रियः ॥ स या युधिष्ठिर उवाच दानं बहुविधाकारं शांतिः सत्यमहिंसितं ॥ स्वदारतुष्टिश्चोक्ता ते फलं दानस्य चैव यत् ॥ १ ॥ पितामहस्य विदितं किमन्यत्तपसो बलात् ॥ तपसो यत्परं ते घतन्नो व्याख्यातुमर्हसि ॥ २ ॥ भीष्म उवाच तपः प्रचक्षते यावत्तावल्लोको युधिष्ठिर ॥ मतं ममात्र कौंतेय तपो नानशनात्परं ॥ ३ ॥ अत्राप्युदाहरंती ममि तिहासं पुरातनं ॥ भगीरथस्य संवादं ब्रह्मणश्च महात्मनः ॥ ४ ॥ अतीत्य सुरलोकं च गवां लोकं च भारत ॥ ऋषिलोकं च सो गच्छत् भगीरथ इति श्रुतं ॥ ५ ॥ तं तु हृत्वा वचः प्राह ब्रह्माराज भगीरथं ॥ कथं भगीरथागास्त्वमिमं लोकं दुरासदं ॥ ६ ॥ न हि देवानगंधर्वानमनुष्या भगीरथ ॥ आयांत्य तप्तपसः कथं वै त्वमिहागतः ॥ ७ ॥ भगीरथ उवाच निष्काणां वैत्यदं ब्राह्मणेभ्यः शतं सहस्राणिसदैव दानं ॥ ब्राह्मं व्रतं नित्यमास्थाय विद्वन्मत्वेवाहंतस्य फलादिहागां ॥ ८ ॥ दशैकरात्रान्द शपंचरात्रानेकादशैकादशकान् क्रतूंश्च ॥ ज्योतिष्टोमानां च शतं यदिष्टं फलेन तेनापि च नागतो हं ॥ ९ ॥ यच्चावसं जानुवीतीरनित्यः शतं समास्तप्यमानस्तपो हं ॥ अदां च तत्राश्वतरीसहस्रं नारीपुरं न च तेनाहमार्गां ॥ १० ॥ दशायुतानि चाश्वानां गोयुतानि च विंशतिं ॥ पुष्करेषु द्विजात्रिभ्यः प्रादां शतसहस्रशः ॥ ११ ॥ दानमिति अहिंसितं अहिंसा ॥ १॥ तपसः कच्छ्वां द्रायणादेर्बलादन्यत्किं बलवत्तरं विदितं न किमपि अपि तु तपसस्तपसां मध्ये यत्परं ॥ २ ॥ लोको भोग्यप्रदेशः ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ एकरात्राद यः क्रतुविशेषः ॥ ९ ॥ नारीपुरं कन्यासमूहमदां ॥ १० ॥ ११ ॥